

FARKAS MÁRIA

Balogh Klárával

„Engem a Jóisten szeretete vezetett a rendbe. Már négyéves koromban nagyon megrendített az Isten szeretete, hogy mennyire szeret, hogy fölírt a kezébe. Azóta próbálok viszonzni ezt a szeretetet. Eleinte szemlélődő rendbe akartam menni. Aztán megragadott a koldusok szeretete: hogy bennük van az Isten. Sokszor jártunk zarándokolni szüleimmel. Egy alkalommal egy koldus egyre azt mondogatta, hogy »nincs senkim«. Akkor úgy éreztem, hogy ezt nekem mondja az Úr, én meg el akarok menni valahova, ahol »csak imádkozom«. Akkor megcsókoltam ezt a koldust, és azt mondtam: »Dehogyan nincs! Itt vagyok én«. Ekkor mentem a Ferences Szegénygondozó Nővérek közé.”

Hogy élnek az emberek itt a „Havannán”?

Amit nehéz volt megszoknom: itt nagyon csúnyán beszélnek. Szidják Istent, bár nem is tudják, kit szidnak. Kevés olyan van, aki tudatosan beszél csúnyán; egyszerűen ezt szokták meg, nem is igen tudnak másként beszélni. Meg-megkérdem őket: „Miért szidjátok, ha nem ismeritek?” — „Mi nem őt szidjuk”, válaszolják. „Ha tudnátok, milyen drága és jó ő”, mondogatom olykor nekik, olykor csak úgy magamban. „Szegény volt ő is, akárcsak ti. S keresztrefeszítették, értetek.”

A szegény Jézussal hogyan tudja találkozatni ezeket a szegényeket?

Először nem is Jézussal kezdem. Éhesek, szomjasak, mocskosak, ruhátlanok és hajléktalanok. Nemcsak itt a lakótelepen van így... Akármerre járok a városban, „szakadtakba” ütközöm: ülnek a tereken, a kapualjakban, fekszenek a vasút- meg a metróállomások padjain a semmibe meredve. Aki élelmesebb, az koldul vagy lop. Nem rossz emberek ezek, hanem egyszerűen szegények, akiknek a világon semmijük sincs. Az embernek a szíve szakad meg értük. Folyton ez jár a fejemben: Jézus is ilyen szakadtakkal volt körülvéve. Meg különben is: hozzá képest mi is „szakadtak” vagyunk.

Azelőtt még adtam nekik pénzt, most már nem teszem, hiszen csak elisszák. Enni azonban mindig kaphatnak nálam. Az ember a legszívesebben kiírná, hogy teát meg zsíroskenyeret bármikor kaphatnak. De még a kenyéرنél is többet ér nekik a jó szó, a gondoskodás. Olykor megszólítanak: „Nem tetszik megismerni minket?”

Szerzetünk fő hivatása a szegények gondozása. Tiszta ruhát, tiszta ágyneműt adunk nekik, szeretettel szólunk hozzájuk. Amikor az egyik nővértársam egy szegény öregember lábán kötözte a sebé, odaülve mellé egy kis székre, ez jutott eszembe: „A legszebb munkát csinálja, hiszen Jézus is ezt tette: a szegényekhez fordult, a lábukat is megmosta.”

Föl kell fedeznünk, észre kell vennünk Jézust mindenkiben. Konstancia nővér mesélte egyszer: „Emlékszem valakire, akit már »leírtak«. Már nem tudott fölkelni, beszélni, csak rám nézett, csorgó nyállal. Soha életemben ekkora részvétet nem éreztem, mert úgy láttam, hogy Jézus Krisztus századszor, ezredszer hal meg ebben az emberben — és engem hív, hogy emeljem föl. Akkor olyan könnyű volt, hogy fölemeljem, kimossam mindenből, megétessem...”

Itt élek, nyomorultakkal körülvéve, s nem érzem magam másnak, mint ők. Sőt, még haladnom kell ahhoz, hogy elérjem az ő jószívű szegénységüket. A házban a legfelső emeleten lakó fiúhoz rendszeresen járnak a barátai. Kóbor, „szakadt” figurák ők is. Szilveszterkor nagy hanggal vigadoztak odafönn. Aztán elhatározták, hogy elmennek valahova, az utcára. Nem tudtam aludni a hangoskodásuktól. És akkor ezt hallom: „Itt csendben menjetek, mert itt lakik egy barátom!” És valóban, a sok trappoló-hangoskodó fiú lábujjhegyen osont el az ajtóm előtt...

Ezt a szép virágot az egyik itt élő cigány fiútól kaptam.

„Loptad?” — kérdeztem. „Nem. Vettem.” „Édesanyádnak adtál virágot?” „Igen, neki már tegnap odaadtam. Igaz, tavaly loptam, amit Klári nénihez hoztam, de akkor nem volt pénzem — és mindenképpen akartam virágot adni anyák napjára!...” (Tényleg loptott virág volt tavaly, a temetőből hozta, jó, hogy a szalagot rajta nem felejtette.)

Mi „megismertük Isten Szeretetét — és hittünk benne”... De sokszor gondolom, milyenek lennénk e nélkül a Szeretet nélkül? Kezdetben egy gyermekotthonban laktam Budán. Egyszer behoztak oda egy kisfiút. Szépen megmosdattam, tiszta ruhát kapott. Ott állt tisztán, gyönyörű arcocskával. Végül megcsókoltam a fejéből. Akkor ő a fejéhez nyúlt, hogy meglássa, mit tettem oda. Még soha senki sem csókolta meg azelőtt.

Jézus ilyen szegény formákban van köztünk, mint egy darabka kenyér vagy mint a szegények. Óriási misztérium a kenyér. Az aluljárókban rongyokon fekvőkben Ő van velünk: akárcsak egy kenyérmorzsa. Ha nem jövünk rá, hogy ezek a szegények is részei Jézus kenyérének, ha nem szedjük össze, nem gondozzuk őket, akkor hűtlenné válunk hivatásunkhoz.

... Elképzelem, ahogy Mária a kenyeret nyújtotta Jézusnak...

Járt-e valahol külföldön?

Csehszlovákiában, Lengyelországban igen, másfelé nem, de nem is vágyom rá annyira. Örülnék, ha eljutnék a Szentföldre, Rómába, de nem igazán fontos egyik sem. A lényegyet itthon is tudhatjuk. Medjugorje számomra azért hiteles, mert semmi mást nem mond, csak azt, hogy imádkozzunk. Ezt pedig idehaza is megtehetjük. Nem jártam Rómában, Assisiben — de álmomban láttam mind a kettőt.

Lengyelországban találkoztam a pápával is, amikor még bíboros volt.

A rendi ruhát, habitust viseli-e az emberek között?

Három éve püspöki szinódust tartottak Rómában, s utána a Szentatya enciklikát írt a szerzeteséletéről. Hogyan fogadta?

Igen, Czestochowában beszélgettem vele. Szótárból, oroszul, németül, latinul. Mondtam, hogy szerzetes vagyok — persze civilben voltam, ahogyan ő is. Mondtam neki, hogy nagyon szeretem a lengyeleket. Kérdezte, jártam-e Krakkóban. Mondtam, hogy igen, és ott kértem a Jóistent, hogy egy közös uralkodója legyen a világnak, s az legyen lengyel és keresztény. Azt kérdezte: „egy király”? „Egy pápa”, feleltem. Amikor pápa lett, Czestochowából írtam neki, hogy én voltam, akivel beszélgetett. Nagyon kedvesen írt vissza.

Itt a Havannán nem lehet habitusban járni. Egyszer abban jöttem haza, s az emberek rám szóltak: „Mi baj van? Mít tetszett csinálni?” Az egyik csavargó, aki tán még sose volt templomban, megkérdezte: „Klári néni, mit csináljak? Áttérjek reformátusból katolikusba?”

Fontos persze, hogy az ember valamilyen formában Krisztus jelévé legyen, de ez elsősorban nem a ruhán múlik, hanem a hitelen. Az egyháztörténelemben erre sok szélsőséges példát is találunk. Ilyenek voltak például az „oszlopos szentek”, akik éveket töltöttek el aszkézisből egy oszlop tetején. Én is gondoltam: mi lenne, ha fölülnek egy gólyafészekbe, és ott élnék, kelepelnék, és csak azt mondogatnám: úgy szeressétek az Urat, ahogy én, hogy megüt a guta a melegtől érte!

Én azonban csak egyszerűen, civilben, itt élek ezek között a nyomorultak között. Vágyódom persze arra, hogy közösségben éljek, mert az igazi szerzetesi élet közösségben történik, de egyelőre a nyomorultakkal való sorsközösség lehet csak az enyém. Ez sem kevés azonban, hiszen Jézus itt van jelen köztük. Ez a gyönyörű a világban: nincs profán része az életnek, itt minden Istené.

Amit írt a Szentatya, a *Megszentelt életről* szóló buzdítás, a legjobbkor jött. Csupa szeretet, csupa irgalom. A megszentelt élet ajándék a világnak: az Atya ajándéka. Ezt a világnak is tudnia kellene, de nem törődik vele, ahogyan nem ismeri, nem ismerjük az Atyát sem.

Borzasztó dolognak tartom, hogy a szerzetek jórésze nem eléggé nyitott a fiatalok iránt, s ezért nem is tudja vonzani őket. Belülről érezzük ugyan, hogy azért nem jönnek, mert igazában nem fogadjuk be őket. Ahogyan Jézust sem fogadták be. „Övéi közé jött, de övéi nem fogadták be.” Manapság nem az összejöveleket kéne szaporítani, nem az intézmények növelésére, a külső csillogásra kéne figyelni, hanem egyszerűen, alázatosan felajánlani magunkat. A szívem fáj azokért az aranyos, drága fiatalokért, akikbe Isten beléoltotta a szerzetesi hivatás csíráját, mégsem követik ezt a hívást, mert nem látnak maguk előtt hiteles, vonzó szerzeteseket.

Félek tőle, hogy a magyar egyháznak nem volt elég a megpróbáltatásokból; nem tanultunk még eleget belőle. Úgy érzem, lesz még egy szétszóratás, és az sokkal keményebb lesz. Van egy fenyőfajta, a sequoia. Azt mondják, hogy a toboza semmi mástól nem nyílik ki, csak a tűztől. Ahhoz, hogy a magja kihulljon, s új

fa nőhessen ki belőle, a toboznak el kell égnie. Abban reménykedem, hogy felgyullad még egyszer a magyar egyház tüze is.

Jézus azt mondta: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok.” Mi nem is nagyon törekszünk a tökéletességre, sőt nem ritkán el is utasítjuk ennek lehetőségét. Többet számítanak nekünk a külsőségek, s elfeledkezünk a lényegről. Akkor kezdődik a baj, amikor a karizmákat elkezdik osztályozni, rendezgetni, s közben megölik a kegyelem életét.

A Szentatya a megszentelt életre hív. Isten mindent megszentel. Erről többet tud az az édesanya, akár egy kis cigányasszony is, aki sok gyereket szült. Senkit sincs jogunk kirekeszteni az életből — Isten előtt nincsenek kisebbek és nagyobbak. Dosztojevskijtól tanultam: „Tedd magad felelőssé minden emberért.”

Egy szerelem. Tudni, hogy valaki engem nagyon, mindenkinél jobban szeret. Egy egész élet kevés hozzá... Több élet kellene ahhoz, hogy csak egy picit is viszonzni tudjuk ezt a szerelmet!

Nehéz volna mindet felsorolnom. Sokat gondolkodom rajtuk, s mindig újabb üzenetüket fedezem föl. Vagy egyre mélyebben szíven üt az, amit mondanak. A tékozló fiú például: talán eretnek gondolatnak hangzik, de Jézus a legtékozlóbb fiú, aki otthagyja az Atyát, értünk, hűtlen céda nőkért, bűnösökért. Csak azért, hogy mindnyájunkat hazavezessen az atyai házba. Hiszen az Atya mindnyájunkat szeret, ahogyan a tékozló fiú és a bátyja egyformán közel állt az Atya szívéhez. El-elgondolkodom az Atya örömlakomáján is. Az ottani örömet nagy kiengesztelődés előzi majd meg. Nemcsak a két testvér engesztelődik ki egymással és az Atyával, hanem mindenki mindenkivel. Ahogyan a napszámosok példabeszédében: az elsőként munkába állók az utolsóként érkezőkkel. Ennek a nagy kiengesztelődésnek előjele és előkészítője az ökumené is.

Ez talán így illik hozzá a legjobban. Senki sem tudott úgy eltűnni, mint ő, alázatban. Látszólag nem volt fontos ember, valójában igen nagy volt a hatása. A nagyképűségnek, „kinyilatkoztató” öntudatnak a nyoma sem volt benne. „A te beszéded elárul téged” — ez a mondat benne nagyon megvalósult. Mindig, mindig Jézus Krisztusról beszélt. Mint azon a Grünwald képen, ahol János ujjal mutat Jézusra: Íme, az Isten Báránya. A legtöbbet azok a kispapok tudnának mesélni róla, akiknek előljárója volt. Ők kaptak a legtöbbet tőle. A szétszóratás nagy ajándéka volt számomra, hogy mellette lehettem. Még ma is úgy érzem, hogy alkalmatlan vagyok arra, hogy róla beszéljek. Pedig talán senki sem állt hozzá közelebb. Valami gyönyörű, nektárszerű szeretet, a keresztyén, testvéri szeretet áradt belőle. Nagyon sokat hallgattunk együtt. „Nem mindegy, hogy kivel hallgat az ember”, mondta többször. Amikor már nagybeteg volt, megálltam az ágya végénél. „Gyere ide, olyan messze vagy!”, mondta. Odamentem. „Nem kell beszélgetni, csak ülj le ide!” Sorra jöttek a ferences testvérek és atyák, látogatni. Akármilyen rosszul

Végülis mi kell ahhoz, hogy valakiből szerzetes legyen?

Melyik a legkedvesebb példabeszéde az evangéliumból?

Igen közeli kapcsolatban állt Szedő Dénessel. Ma pedig már alig emlékeznek rá.

volt is, fogadta őket. Mindig másokra volt gondja, sose magával törődött. Ahogy a kistestvérekkel beszélt, ahogy rájuk nézett, az fölért mindennel. Megérezte a halála közeledtét, s ekkor, különös módon, visszatért a humora. Jött egy Végh nevű ember hozzá (Dr. Végh László orvos). Így fogadta: „Most már itt a vég!” Élete utolsó napján kérte, hogy már senkit se engedjek be hozzá. Elköszöntünk egymástól. A szobájában, az ágya mellett volt egy barokk Mária-kép, a szoba másik felén, szemben vele egy félkarú feszület, amelyet egy padláson talált valaha. Mindig ezt nézte, a halála előtti percekben is. Éppen az alkonyi nap világította be a Szűzanya képét. A Szent Szület nézte, nagy-nagy szeretettel és áhítattal, és beszélt hozzá, mintha én ott se lennék. Persze nem hallhatóan, de a szeme meg az egész lénye szólt hozzá. S egyszerűen feloldozta saját magát: „Áldjon meg engem a mindenható Isten...” — és akkor elmondta az áldozás előtti imát. Arra gondoltam, hogy bizonyára áldozni akar. Ott volt az Oltáriszentség, kivettem, s mondtam: „Krisztus Teste”. Erre: „Hála Istennek! Add ide hamar!” Annyira jelen volt akkor Isten, hogy tapintható volt. Akinek az élete Istenben zajlik, annak Istenben csendesedik le.

FERENCES SZEGÉNYGONDOZÓ NŐVÉREK

Mivel kongregációnk Magyarországon jött létre 1927-ben, külföldön nem voltak házaink. A feloszlás utáni évtizedek ezért nagyon súlyosan érintették közösségünket. Nővéreink egy része kiment Ausztriába, oda került át az anyaházunk is. 1988-ban azonban egy adományként reánk hagyott családi házat Esztergomban kis kolostorra alakítottunk át, s 1990 januárjában itt kezdtük meg közösségi életünket, sajátos hivatásunk, karizmánk szerint. Megismerkedtünk a város szegényeivel, rendszeresen látogattuk és segítettük őket. Legtöbbjüknek lelki vigaszt nyújtottunk: erre legalább annyira rászorultak, mint a fizikai segísége. Esztergomi házunk lett az anyaházunk; itt tartottuk káptalanunkat 1993-ban, s itt nyitottuk meg a noviciátust a hozzánk jelentkező fiataloknak. Rendi életünk lassan bontakozott ki újra. 1992-ben állami pályázattal Nagyve-

nyimben szeretetotthont nyitottunk, Szécsényben 1993-tól pedig idősek otthonát: itt dolgoznak fiataljaink egy tapasztalt idős nővér irányításával.

Nővéreink nagy része idős korú; érthető, hogy többségük négy évtized után már nem vállalkozott újra a közösségi életre, hanem régi környezetében maradt: ott segítik az időseket s a rászorulókat, ameddig egészségük engedi.

Sajnos egyelőre nincs elég utánpótlásunk. Sok fiatalnak tetszik a ferences szellem, a szegények segítése, de amikor ezt életre kell váltaniuk, akkor meghátrálnak. Ebben bizonyára mi, idősek is hibásak vagyunk, mert nem tudjuk úgy eléjük élni az Istennek szentelt, elkötelezett életet, hogy az vonzó és békét, derűt, Istent sugárzó legyen. Minden erőnkkel azon vagyunk azonban, hogy a szegényekben magát Krisztust szolgáljuk, aki azonosította magát velük.